

Ersin Doğer - "Aigai'de Bir Macellum ?",

Miko, Mevsimlik Ege Kültürü Dergisi, Sayı 5 (Bahar) 2006, 12-14

Aigai'de Bir Macellum ?

Ersin Doğer*

Kazılar gerçekleşmeden önce Aigai'yi gezenlerin en fazla ilgisini çeken mekanlardan biri de Agora binasının önünde, sadece en üstteki birkaç taşı görünen, neredeyse tamamı toprak altında olan yuvarlak planlı yapıydı. Öyle bir konumdaydı ki görenlere sanki Agora'nın dış cephesi önünde yaratılmış bir bahçenin ortasında fiskiyeli bir havuz izlenimi vermektedir ve her ziyaretçi yapının işlevi hakkında muhakkak bir fikir beyan etmekteydi. Gerçekten 3 katlı Agora binası için inşa edilmiş bir terasın üzerinde çok hoş ve pastoral bir manzarayı bir aksesuar gibi tamamlayan bu yapıya modern kentlerde yaşayan herhangi bir ziyaretçi çağdaş bir yaklaşımla, olsa olsa, bir havuz görevi yükleyebilirdi. Ancak antik çağ mimarisi ve kuruluşları üzerine biraz daha bilgisi olanlar yapıyı, daha ihtiyatlı bir

şekilde yuvarlak planlı bir odeon'a benzetmeye çalışıyorlardı. Gerçekten öyle bir manzarası vardı ki burası ancak bir Odeon'a yakışırdı; gerçi basamakları çok dar olsa da, bir odeon için küçük, garip ve alışılmadık bir plana sahip olsa da, burada icra edilecek müziği dinlemenin hayali bile güzeldi.

Kazı heyeti 2005 yılında yapıyı gün ışığına çıkarmaya karar verdi. Kazı geliştikçe havuz benzeri yapının tabana kadar dört basamaktan oluştuğu ve derinliği olmadığı anlaşıldı.

En üst basamağın dış kenarından ölçüldüğünde yuvarlak yapımız yaklaşık 8.50 m. çapındadır ve basamaklar düzgün blok taşlardan oluşturulmuştur. Ayrıca bu yuvarlak yapıyı dıştan, daha düzensiz taşlardan oluşturulmuş bir duvarın çevirdiği anlaşıyor. Bu

Yuvarlak Basamaklı Yapı'nın kazı öncesindeki durumu

* Prf. Dr., E.Ü. Edebiyat Fak., Arkeoloji Bölümü

Yuvarlak Basamaklı Yapı. Yandan ve üstten görüşler

duvarın temel izleri özellikle batı, güney ve bir miktar da kuzeyde korunmuş. Bu çevre duvarı sanki içeride yapılan işi gözlerden, özellikle Agora binasının önündeki caddede gezinenlerden saklamak için yükseltilmiş gibi görünüyor. Nitekim çevre duvarı terasın bulunduğu alanda devam etmemiş gibi bir izlenim veriyor.

Yuvarlak yapımızın yaklaşık 2000 yıllık varlık mücadelesinde epey kayıp verdiği anlaşılıyor. İlk oturma sırasının doğu ve güney doğu bölümlerindeki bazı blok taşlarının tamamen tahrip olduğu, bazılarının ise belirgin bir şekilde çöktüğü görülüyor. Yapının ilk sırasını oluşturan bazı blok taşların üzerinde Γ , M, N, Δ , Z, C gibi Hellen alfabesine ait harfler kazınmış. Bu harflerin taşların yerlerini belirlemek için kullanılmış olabileceği düşünülebilir ama varlık nedenlerine ilişkin daha birçok hipotez ileri sürmek mümkün.

4 basamaktan sonra yapının dikdörtgen formlu düzgün döşeme bloklarından oluşan tabanına ulaşıyor. Bu döşeme taşlarının modern anlamda ıslak mekânlara döşenen fayanslar olarak kabul etmek mümkün. Bu plakaların kuzey-doğudaki bölümü tahribe uğramış ya da sökülüş. İzolasyonun sağlanması için de taban plakalarının kireç harcı zemin içine gömüldükleri ve böylelikle de tabanın geçirgenliğinin engellendiği anlaşılıyor. Bu, yapının işlevine ilişkin aşağıdaki varsayımımızı destekleyen ilk kanıtımız oluyor.

Arka sayfadaki resimde de görüldüğü gibi, biri doğu kenarda tabanın oturma sırası ile birleştiği noktada basamağa oyulmuş, diğeri ilk basamak üzerinde ikinci basamağı oluşturan taşta oyulmuş yarım ay formundaki iki delik, suyun yapıya gelişini ve gidişini sağlamak amacıyla yapılmış olmalıdır. Bu delikler yine yapının işlevine ilişkin ikinci kanıtımızı oluşturmaktadır.

Blok taşlar üzerindeki harfler

Tahliye delikleri

Yapının işlevine ilişkin üçüncü kanıt biraz daha yoruma açıktır ama üzerinde düşünölmeye değer gibi görünmektedir. Tabanın kenarı boyunca kuzeyden başlayıp, güneye kadar devam eden taban plakalarının üzerine açılmış oluklu kenet delikleri ve kuzey-batı ve güney-doğu yönünde, sanki üzerlerinde kare formlu taş veya başka malzemeden masa veya tezgahların yerlerini belirleyen kazıma çizgiler bulunuyor. Oluklu kenet deliklerinde rastladığımız kurşunlar ise tarafımızdan masa veya tezgahların sabitlendiğini gösteren kanıtlar olarak değerlendiriliyor. Ancak çalışmalar sırasında, yapının içinde bu tür masa veya tezgahlara ait herhangi bir buluntuya da rastlamadığımızı bu arada belirtelim.

Kare masa yerlerini gösteren kazıma çizgiler

Suyun geliş-gidişini sağlayan delikler, tabanda yalıtmayı sağlayan kireç harcı kullanılması, taban üzerindeki masaların izleri belirten kazıma çizgiler ve masaların sabitlendiği kenet delikleri gibi veriler bize bu yuvarlak planlı, basamaklı, ıslak mekanın Helenlerin *Makellan* Romalıların *Macellum* olarak adlandırdıkları bir balık veya et pazarı hatta mezbaha bile diyebiliriz -olduğunu düşündürmektedir. Aigai Ege Denizi'ne 15 km uzaklıktadır; tatlı su balıkları ve yılanbalıkları kaynayan Güzelhisar Çayı (Antik Titnaios ve Pythikos) hemen kentin altından akmaktadır. Aigaililerin deniz veya tatlı su ürünleri elde etme konusunda herhangi bir sıkıntıları olmamalıdır. Hele hele keçiler kentin alamet-i farikaları olarak sikkelerinde dahi boy göstermektedirler. Yaban domuzlarının nesillerini ise ateşli silahlara rağmen bugün bile kurutmak mümkün olmamaktadır.

Bu yapıyı şimdilik Agora dükkanlarının açıldığı doğu caddesinin hemen kenarında, 1-2 metre yüksekliğinde bir çevre duvarı ile gözlerden saklanmış, basamaklara oturmuş, önlerinde yaklaşık bel hizasına kadar yükselen taş veya ahşap tezgahlar üzerinde et parçalayan kasapların veya yılan balığı derisi soyan, balıkları temizleyen balıkçıların icra-ı sanat ettikleri bir mekan olarak değerlendirmek, burası için daha romantik işlevler düşleyenleri hayal kırıklığına uğratacaktır; ama gerçek her zaman ve arzu edildiği gibi güzel ve hoş değildir.